

Pécsi Tudományegyetem
Állam – és Jogtudományi Doktori Iskola

D. Horváth Vanessza

**A resztoratív szemlélet perspektívái a humanizálódó büntetőjogi
gondolkodásban, különös tekintettel a gyermekek érintettségére**

Doktori (PhD) értekezés

Tézisek

Témavezető:

Dr. habil Kulcsár Gabriella

Pécs

2026

*„Az igazságosság nem arról szól, hogy ki büntet meg
kit, hanem arról, hogy a társadalom hogyan képes
kijavítani a hibákat és második esélyt adni az
embereknek.”*

(Eva Decroix)

Műhelyvitára benyújtott, nem végleges változat.

I. A disszertáció kutatási témája, a témaválasztás indokolása és a kutatási cél megjelölése

Doktori disszertációm témája a resztoratív szemléletmód térhódításában rejlő lehetőségek és korlátok feltárása a modern büntetőjogban, különös tekintettel a gyermek sértettek és a fiatalok elkövetők helyzetére.

Témaválasztásom személyes motivációra is visszavezethető: a gyakorlati munkámban számos olyan élethelyzettel szembesülök, amelyekre álláspontom szerint a megtorlásra épülő szemlélet nem jelent érdemi megoldást. Ebből fakadóan fontosnak tartom, hogy mind az elméleti, mind a gyakorlati szempontok mentén megvizsgáljuk, hogy milyen többletlehetőségeket rejt magában a tradicionális büntetőjogi gondolkodáshoz képest a resztoratív szemléletmód beinvitálása a büntetőeljárás folyamatába.

A büntetőjogi gondolkodás napjainkban – még ha nem is olyan látványos és forradalmi történések által, mint amelyek a XVIII. században zajlottak – világszerte folyamatosan változásokon megy keresztül.¹ A társadalom mindig is megkülönböztetett érdeklődéssel kísérte figyelemmel az elkövetők büntetőjogi felelősségre vonását. Noha a jogalkalmazónak azt is szem előtt kell tartania, hogy a laikusok jogérzete nem mindig felelhető meg a tetterányos büntetésnek, ezzel együtt is figyelembe kell vennünk azonban, hogy az adott korszakban uralkodó közvélekedés és a társadalomtudományok, ekként a jogtudomány viszonyát soha nem merev elkülönülés jellemzi. Erre visszavezethetően a letűnt korok szellemi életét vizsgáló kutatók rendszerint tanulmányozzák az adott korszak igazságszolgáltatását is, ugyanis alappal vonható le következtetés arra nézve, miszerint a jogalkalmazás módszereiben tetten érhető a közgondolkodás.²

Ebből fakadóan, noha a büntetőigazságszolgáltatás a hatalom fegyvere, annak vitathatatlanul oly módon kell működnie, hogy a közösség azonosulhasson az igazságszolgáltatással.³ Felmerül azonban a dilemma: élhet a fentebb kifejtettek fényében a jogalkotó és a jogalkotó döntéseinek keresztül a jogalkalmazó olyan eszközökkel is, amelyek alkalmazása esetleg még idegenkedést vált ki a társadalom nagyobb részéből, bevezetésük ellenben hosszú távon éppen a társadalom érdekét szolgálja? Míg a sértettől és az érzelmileg

---

¹ Földvári József: A büntetés tana. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1970. 18. o.

² Bárd Károly: A büntető hatalom megosztásának buktatói. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1987. 194.o.

³ Bárd i.m. 196. o.

érintett közvetlen környezetétől érthető emberi érzelmek az elkövető megbüntetése iránti vágy, azonban kérdésként vetődik fel, vajon nem az segíti-e elő a szemléletformálást, alakítva ily módon végső soron az egész társadalmat, ha a jogalkotó és rajta keresztül a jogalkalmazó a múltbeli eseményekre fókuszáló büntetés kiszabása helyett a jövő irányába mutató, valamennyi félnek – a tradicionális eljárásban sokszor rejtve maradó, ám a speciális prevenció érvényre juttatása szempontjából kiemelten fontos, a mediáció nyelvén szólva ügynevezett – „konfliktus mögött rejlő szükségleteit” figyelembe vevő megoldásokra koncentrálnak?

Vitathatatlan, hogy „régén” egyszerűbb volt az eljárás menete: a tettet meg kellett büntetni, és ezzel pont is került a történet végére. Ennek nyomai magától értetődően ma is jelen vannak, azonban a XIX. század folyamán előtérbe került a tettes személye, azaz az alanyiség kérdése is.⁴ Ez annak a felismerésnek vonja maga után, miszerint nem létezik egy univerzális büntetés egy adott bűncselekmény-típust illetően, megkerülhetetlen elemként jelentkezik az elkövető személyiségének mérlegelése is.

A helyes büntetéskiszabás a büntetőjog kulcsfontosságú, ha nem éppen legfontosabb kérdése, hiszen ekkor kel életre az anyagi jogi diszpozíció, továbbá a büntetés kiszabásában teljesedik ki a büntetőeljárás, és kapcsolódik be a folyamatba a büntetés-végrehajtás is.⁵ A büntetés kiszabása pedig álláspontom szerint akkor tekinthető „helyesnek”, amennyiben nem csupán tetterányos, a feltárt enyhítő és súlyosító körülményeknek megfelelő, hanem – a jogszabályi környezet kínálta lehetőségek között – reflektál a múltban történtek mellett a jövő kínálta lehetőségekre is.

Mindez különösen fontos kérdéskör a gyermekek érintettsége esetén. Álláspontom szerint ugyanis a büntetőjog fejlesztése iránti gondolatok magva nem lehet más, mintsem a büntetéskiszabási célokat leghatékonyabban szolgáló jogintézmények kimunkálására irányuló törekvés.

Ennek jegyében arra keresem a választ, hogy a resztoratív szemléletmód miként állítható a büntetőeljárás szereplőinek, különös tekintettel a sértett és terhelt gyermekek érdekeinek szolgálatába. Végére is, amint Georgi Gospodinov kortárs bolgár író megfogalmazta: *„Mindennek az elején egy gyerek áll, akit belöktek a pincébe.”* Nincs ez másként a bűnelkövetővé váló gyermekek esetében sem.

---

⁴ Paneth Gábor: Kriminálpszichiátriai vázlatok. Budapest, Animula Kiadó, 2002. 11. o.

⁵ Pápai – Tarr Ágnes: A büntetéskiszabás aktuális kérdései. Budapest, Novissima Kiadó Bt., 2024. 5.

Tagadhatatlan, miszerint jelentős számmal akadnak olyan esetek, amikor már nem lehet helyreállítani a bűncselekménnyel okozott kárt, csupán a társadalmat védhetjük meg a továbbiakban az elkövetőtől. Van egy pont, ameddig még van értelme jövőről beszélni múlt helyett, másként fogalmazva, ahol még van esélye a példamutatásnak a példastatuálás helyett; a nevelésnek az emberről való lemondás helyett. Véleményem szerint a helyreállító igazságszolgáltatás lehetőségeinek a vizsgálata éppen azért fontos a fiatalkorúak büntetőügyeiben, mivel a fejlődő személyiség számára a resztoratív szemléletmód által közvetítendő értékek sokkal inkább képesek megalapozni a hibákból való tanulást, mint a pusztán megtorlásra fókuszáló reakciók, ekként a resztoratív szemlélet hatékonyan szolgálja a speciális prevenciót.

Kutatásom célja tehát annak a feltárása, hogy a resztoratív szemléletmód, és ezen keresztül a resztoratív igazságszolgáltatás milyen módon és mértékben képes érdemben reagálni a sértett és a terhelt érdekeire és igényeire, illetve ennek jegyében a társadalom érdekére, azaz miként járulhat hozzá a generális és a speciális prevenció érvényre juttatásához.

II. A disszertáció tartalmi áttekintése

Disszertációmban alapvetésként azt fogalmaztam meg, miszerint a resztoratív szemlélet nem pusztán diverzió, hanem komplex büntetőjogi paradigmaváltás. Ebből fakadóan a dolgozat első nagyobb része elméleti-történeti és jogfilozófiai megalapozása a vizsgált kérdéskörnek. Bemutattam, miként bontakozott ki resztoratív irányzat a megtorlásra épülő büntetőjog primátusa alatt, miként jutottunk el egy olyan szemlélethez, amelynek a középpontjában nem a büntetés, hanem a konfliktus helyreállítása, a felelősségvállalás és az erkölcsi dimenzió áll. E körben indokoltnak tartottam kitérni a büntetőjog és az erkölcs kapcsolatára.

Az elméleti alapozás során az alábbi kérdések kifejtésére került sor:

- Miként fogalmazható meg a resztoratív szemlélet lényege, és miként különíthető el a resztoratív szemléletmód a resztoratív igazságszolgáltatás intézményesült formáitól?
- A resztoratív igazságszolgáltatás mely főbb formáit különböztethetjük meg, és milyen szempontok mentén haladva végezhetjük el a csoportosítást?
- Miért értékelhető mindez paradigmaváltásként a büntetőjogi gondolkodásban?

Ezt követően a jogpolitikai megalapozottság vizsgálatára helyeződött a fókusz, és bemutatásra került, miként jelenik meg a resztoratív szemlélet az uniós és hazai normák fényében, hogyan kapcsolódik az áldozatvédelemhez, a materiális jogállam felfogásához és az „emberközpontú igazságszolgáltatáshoz”. Ezen részben bemutattam, hogy a vizsgált modellek nemcsak elméleti szinten megalapozottak, hanem normatív szempontok mentén is igazoltak.

A harmadik nagyobb egység a resztoratív igazságszolgáltatás magyarországi intézményesülését hivatott bemutatni. Disszertációm ezen fejezeteiben törekedtem rámutatni a jelenlegi szabályozás aggályos pontjaira és szürke zónáira (elsődlegesen a kriminológia értelemben bántalmazásként értékelhető cselekmények közvetítői eljárásra utalhatóságán keresztül), valamint ismertettem, mely területeken tartom indokoltnak a mediáció alkalmazási körének bővítését. Tárgyaltam a vonatkozó jogintézményeket, feltártam az egyes szervek és személyek szerepét, és kitértem a gyakorlati problémák mellett a reformlehetőségekre is.

Fentiek rögzítését követően a dolgozat speciális kérdéskör vizsgálatára fókuszál, és a gyermekek kriminológiai érintettségét helyezi a vizsgálódás középpontjába. E körben dolgozatom negyedik egységében a gyermekjogok, a különleges bánásmód és a gyermekbarát igazságszolgáltatás kapcsolódási pontjait vizsgálom a resztoratív szemlélet fényében. Az alábbi témakörök mentén épül fel ezen fejezet:

- A gyermekjogok és a resztoratív szemlélet közötti kapcsolódási pontok feltárása.
- A gyermekévekben elszenvedett trauma jelentősége, annak pszichológiai és eljárásjogi vetületei a bűncselekménnyel okozott károk jóvátétele tükrében.
- A Barnahus-modell vizsgálata a resztoratív szemlélet szempontjai mentén.
- A múlt helyett a jövőre fókuszáló ítélkezési gyakorlat feltárása jogesetek elemzésén keresztül, ennek keretében a pártfogó felügyeletet kiegészítő külön magatartási szabály előírásának szerepe a fiatalkorúak büntetőügyeiben.

Dolgozatom ezen fejezete végére a bemutatott jogeseteken keresztül kirajzolódott, miszerint a gyermekek kriminológiai érintettsége esetén a közösség szerepe felerősödik.

Mindez felszínre hozta azon kérdést, hogy mi tekinthető helyes jogalkalmazási iránynak azokban a helyzetekben, amikor a gyermek által elkövetett vagy – éppen elszenvedett – jogsértést a gyermeket körülvevő kortársközösség zavara váltotta ki.

Ebből fakadóan dolgozatom VII. fejezete a bullying és cyberbullying vizsgálatára vállalkozott. A kortársbántalmazás körébe sorolható tettek gyakran büntetőjogi relevanciával is bírhatnak, másrészt pedig, mivel ezek olyan tipikus jelenségek, amelyekben a bűncselekmény elkövetéséhez vezető konfliktus tartós közösségi diszfunkció eredményeként következik be meg, így rávilágítanak a resztoratív sérelemkezelés által hordozott értékek szükségességre a gyermekek kriminológiai érintettsége esetén. E körben bemutatom a bullying jelenségét, a büntetőjogi következményekre és az alkalmazható resztoratív technikákra fókuszálva.

Végül a disszertáció utolsó fejezetében kiemelem, hogy a resztoratív szemlélet jelentősége nem merül ki a büntető igazságszolgáltatás alkalmazási kereteiben, hanem a bűncselekmény mögött meghúzódó konfliktusok korai szakaszában, az iskolai prevenció szinten is kiemelt szerephez jut. Amennyiben ugyanis már bekövetkezett a bűncselekmény, úgy a resztoratív eszköztár reaktív dimenzióként jelenik meg, ellenben ideális esetben ugyanezen technikák preventív funkciót is betölthetnek.

Disszertációmban az egyes fejezeteket összegezve arra a következtetésre jutok, miszerint a resztoratív szemlélet nem a tradicionális büntetőjogi gondolkodás pusztán alternatív útja, hanem a kettő együtt alkot egy komplex, a speciális és a generális prevenciót érdemben érvényre juttatni képes rendszert.

III. Kutatási hipotézisek, alkalmazott kutatási módszerek

A disszertáció első felében vizsgált központi kérdés, miszerint milyen szerepet tölthet be a resztoratív szemlélet a modern büntetőjogi gondolkodásban, és miként illeszthető be eredményesen a magyar jogrendszerbe.

A disszertáció második fele arra keresi a választ, hogy összeegyeztethető-e a resztoratív szemlélet a gyermek legjobb érdekével. E gondolat jegyében az került írásom fókuszába, hogy a resztoratív szemlélet, illetve annak intézményesült formái milyen szerephez jutnak a büntetőeljárás során a gyermek életkori sajátosságaira és a hatékony igazságszolgáltatással szemben támasztott kritériumokra figyelemmel.

E kérdéskörökre fókuszálva, kutatásom megkezdése előtt az alábbi hipotéziseket állítottam fel:

1. A resztoratív szemléletmód elvei közelebb állnak az erkölcsi igazságosság fogalmához, mint a retributív büntetőjogi modell.

2. A helyreállító igazságszolgáltatás hazánkban nincs kellő mértékben szabályozva, ez számos eljárásjogi kérdést felvet.
3. A helyreállító igazságszolgáltatás csökkenti a retraumatizáció kockázatát.
4. A resztoratív elemek nem gyengítik, hanem kiegészítik a hagyományos büntetőjogi eszközöket.
5. A gyermekbarát igazságszolgáltatás nemzetközi jogszabályi környezetben rögzített kritériumai egyben a resztoratív szemléletmód alapjai.
6. A magyar jogalkalmazásban a büntetőügyi közvetítői eljárás elrendelésére jellemzően akkor kerül sor, amennyiben fennállnak az anyagi jogi tevékeny megbánás feltételei, annak ellenére, hogy a jogszabályok értelmében a büntethetőséget megszüntető ok nem előfeltétele a közvetítői eljárásnak.
7. A tevékeny megbánás keretében leggyakrabban anyagi juttatás formájában kerül sor a jóvátétel teljesítésére.

A deduktív módszer segítségül hívásával, a szakirodalom alapján fogalmaztam meg hipotéziseimet, és törekedtem az adatgyűjtés által ezen hipotézisek helyességének vizsgálatára. A hipotézisek elvetésére vagy igazolására a klasszikus, deduktív megoldást alkalmaztam. A deduktív gondolkodásmód a disszertáció szerkezetében is megjelenik, a II. fejezet elméleti alapvetéseitől kezdődően haladok a normatív kereteken és a pozitív jogi szabályozáson keresztül az absztrakt jogintézmények vizsgálatáig, míg a IV. – VI. fejezetekben a deduktív logika mentén vizsgált elvek gyakorlati alkalmazása jelenik meg. Az induktív módszer a disszertációban a jogesetek, gyakorlati tapasztalatok és problémák elemzése képében ölt testet. A szakirodalom áttekintése, elemzése, értékelése, valamint a feldolgozott információk rendszerezése deskriptív, kritikai és összehasonlító módszerrel történik.

Ami az empirikus kutatást illeti, a jogesetek elemzése során azt vizsgáltam, hogy a resztoratív szemléletmód becsatornázása az ítélkező tevékenységbe miként képes átalakítani a szankcionálás logikáját. A Bírósági Határozatok Gyűjteményében fellelhető jogeseteket aszerint tekintettem át, hogy a fiatalkorú vádlottal szemben intézkedésként alkalmazásra került-e pártfogó felügyelet, és amennyiben igen, úgy a bíróság megállapított-e saját hatáskörben pártfogó felügyeletet kiegészítő külön magatartási szabályt. Véleményem szerint mindez azért fontos, mivel a bíró ismeri teljes egészében az ügy valamennyi aspektusát, és amennyiben pszichológiai szempontok mentén is mérlegeli, hogy milyen speciális magatartási szabály segítheti elő a speciális prevenciót, úgy mindez meghaladja a

múltban elkövetett tettekre fókuszáló, retributív jellegű ítélkező tevékenységet, és a jövő irányába, a bűncselekménnyel okozott sérelmek helyreállítására mutató lényegében a resztoratív szemléletmód egy megnyilvánulási formájának tekinthető.

Az első hipotézisre adott válasz

Az erkölcs büntetőjogi aspektusainak áttekintését követően megállapítható, hogy fenti feltételezés igaznak bizonyul. Bemutattam, hogy a büntetőjogi szabályozás erkölcsi alapokon nyugszik. A retributív modellben a szankció kiszabásra kerül ugyan, de nem feltétlenül kerül fókuszba az, hogy az elkövető megértette-e a tette következményeit, valamint, hogy kész-e vállalni a felelősséget a cselekményért.

A második hipotézisre adott válasz

Amint azt az elméleti alapoknál bemutattam, a resztoratív igazságszolgáltatásnak három fő formáját különböztethetjük meg, Önmagában már az a tény, miszerint hazánkban csupán a Bktv. szabályozza törvényi szinten a resztoratív eljárásokat – tehát Magyarországon a helyreállító igazságszolgáltatás körébe tartozó eljárások közül csupán egy forma került törvényi szinten szabályozásra – igazolja fenti hipotézisemet.

Ami a szabályozással összefüggésben felmerülő eljárásjogi gyakorlati problémákat illeti, dolgozatomban részletesen elemeztem a Bktv. rendelkezéseit, és összevettem azokat a vonatkozó anyagi és eljárásjogi törvényekkel. Az elemzést követően számos disszonancia került a felszínre.

A harmadik hipotézisre adott válasz

Feltételeztem, hogy az áldozat retraumatizációja elkerülhető a bizalmasabb légkört megteremtő hivatott resztoratív eljárási formák alkalmazásával. A gyakorlat részletezett tapasztalati azonban rávilágított arra, hogy a resztoratív eljárások számos etikai dilemmája éppen az áldozatvédelem kapcsán érhető tetten.

Dolgozatomban bemutattam, hogy a kriminológiai értelemben vett bántalmazás sok esetben rejtve marad, és a hatóságok előtt akár tevékeny megbánásra alkalmas büntetőtényállásban, például testi sértésben vagy zaklatásban jelenhet meg.

Azokban a helyzetekben, ahol a felek között hatalmi egyensúlyhiány észlelhető, akkor, ha a sértett szemtől szembe kell, hogy kommunikáljon bántalmazójával, kifejezetten fennáll a retraumatizáció kockázata.

Mindezek alapján harmadik hipotézisem nem nyert igazolást. Álláspontomat a kutatás eredményei alapján a következőképpen pontosítom: *Önmagában az, ha az áldozat resztoratív eljárásban vesz részt, nem csökkenti a retraumatiáció kockázatát, mi több, bántalmazás – akár partner-, akár kortársbántalmazás – esetén a mediáció kifejezetten káros lehet, újabb traumát okozhat. Amennyiben az eset összes körülményére figyelemmel szükséges, hogy az áldozat szembenézzon az elkövetővel, úgy a resztoratív eljárások közül kör-módszer alkalmazása tűnik célravezetőnek.*

A negyedik hipotézisre adott válasz

Ezen hipotézisemet a bemutatott jogesete elemzésével támasztottam alá. Az általam elemzett ügyekben a terheltek fiatalok voltak, a büntetés pedig azért, hogy nem a múltban történtek megtorlására fókuszált, hanem a jövőben betartandó pártfogó felügyeletet kiegészítő külön magatartási szabályt írt elő, megfelelt a resztoratív szemléletmódnak. A pártfogó felügyeletet kiegészítő külön magatartási szabály kínálta lehetőségeket elemezve az rajzolódott ki, hogy az egyéniesített büntetés növeli a speciális prevenció eredményességét. Mindezek alapján hipotézisem igazolást nyert.

Az ötödik hipotézisre adott válasz

Feltételeztem, hogy a gyermekbarát igazságszolgáltatás és a resztoratív szemléletmód között összefüggések fedezhetők fel. Ezen hipotézisem igazolást nyert az alábbiak szerint az egyes kapcsolódási pontokat nevesítve.

1. A gyermekbarát igazságszolgáltatás középpontjában a gyermek legjobb érdeke áll. A resztoratív szemlélet a felszín számára rejtve maradó szükségletekre fókuszál. A gyermek legjobb érdeke tulajdonképpen nem más, mint a gyermek speciális szükséglete.
2. A gyermekbarát igazságszolgáltatás kiemelt célja a reintegráció, a resztoratív szemlélet pedig az emberi kapcsolatok helyreállítására fókuszál.
3. A gyermekbarát igazságszolgáltatás gyors, a resztoratív eljárások egyik életre hívó tényezője pedig éppen az volt, hogy álljon rendelkezésre alternatív út a hosszadalmas, elhúzódó tradicionális eljárások helyett.
4. A Pekingi Szabályok és az EU 2016/800 irányelve is hangsúlyozza a bírói eljárás elkerülésének, illetve az alternatív intézkedések alkalmazásának fontosságát, ez

kifejezetten a resztoratív eljárások irányába tereli a jogalkalmazót a gyermekek érintettsége mellett zajló ügyekben.

Összegezve tehát megállapítható, hogy a gyermekbarát igazságszolgáltatás lényegében a resztoratív igazságszolgáltatás gyermekközpontú adaptációja. Mindezek alapján ezen hipotézisem igazolásra került.

A hatodik és hetedik hipotézisre adott válaszok

Figyelemmel arra, miszerint ezen hipotéziseimet ugyanazon statisztikai adatokból válaszolom meg, célszerűnek tartom e körben összevonni azokat.

A jogszabályi lehetőség ellenére feltételeztem, hogy a gyakorlatban nem, vagy csak nagyon kis számban kerül sor a tevékeny megbánás alkalmazási körétől függetlenül közvetítői eljárás elrendelésére. Abból indultam ki tehát, hogy a gyakorlat a közvetítést a diverzióval azonosítja.

Ezzel összefüggésben hivatkozom a Legfőbb Ügyészségtől a közérdekű adatigénylés során táblázat formájában kapott összesítést:

	2018. II. félév	2019. év	2020. év	2021. év	2022. év	2023. év	2024. év
Közvetítői eljárásra utalt elkövetők száma	1178	3473	3757	3565	4118	3850	3516
fiatalkorú (legalább egy cselekménye elkövetésekor)	79	248	295	233	284	269	240
Követett el a Btk. 29.§ (1) bek. szerinti cselekményt	79	246	288	228	276	266	236
Nem követett el a Btk. 29.§ (1) bek. szerinti cselekményt		2	7	5	8	3	4
felnőttkorú	1099	3225	3462	3332	3834	3581	3276
Követett el a Btk. 29.§ (1) bek. szerinti cselekményt	1075	3139	3399	3260	3750	3502	3211
Nem követett el a Btk. 29.§ (1) bek. szerinti cselekményt	24	86	63	72	84	79	65

Ezen adatokból az látszik kirajzolódni, hogy a nem kizárólagosan, azonban túlnyomórészt a Btk. 29. § (1) bekezdésével összefüggésben került sor a közvetítésre. Figyelemmel a számok egymáshoz viszonyított arányára, hipotézisem nagyobb részben igazolást nyert.

Azon hipotézisemet, miszerint a jóvátételre anyagi juttatás formájában kerül-e sor, nem tudom sem igazolni, sem cáfolni, mivel ilyen tartalmú statisztika nem áll rendelkezésre. Ennek kapcsán megjegyzem, hogy a közvetítéssel szemben megfogalmazott vélemények markáns része azért támadja e jogintézményt, mivel „a terhelt kivásárolhatja magát anyagi jóvátétellel a büntetőeljárás hatálya alól.” Amennyiben rendelkezésre állna egy országos, a

jóvátételek formáiról vezetett statisztika, az nagyban segítené, hogy átfogó képet kapjunk a terheltek és a sértettek mediációhoz való valódi hozzáállásáról.

IV. A disszertáció eredményeinek hasznosíthatósága

IV.1. A jogelmélet számára hasznosítható eredmények

A jogelmélet számára relevanciával bír, hogy disszertációmban bemutattam, miként közelíti egymáshoz a resztoratív szemlélet a jogi felelősséget és az erkölcsi értelemben vett felelősségvállalást.

Kimutattam, milyen kapcsolódási pontok lelhetők fel a resztoratív igazságszolgáltatás és a fenntartható fejlődés, valamint a resztoratív igazságszolgáltatás és az emberi jogok eljárásjogi vetületei között.

A dogmatikai elemzés révén a magyar jogban intézményesült resztoratív formák szabályozásának újragondolása válik lehetségessé.

IV.2. A jogalkotás számára hasznosítható eredmények

Disszertációmban rámutattam arra, miszerint indokolt a Bktv. dogmatikai újragondolása a közelmúlt jogalkotási folyamataira figyelemmel, ekként szükséges a kör- és konferenciamódszer részletes eljárásjogi szabályozása.

Mindemellett indokolt a Be. és a Bktv. fogalomhasználatának egységesítése, továbbá a szabálysértési és a büntetőjogi mediációra irányadó szabályozási aszimmetria feloldása.

E körben az alábbi, részletesebb szabályozásra váró problematikákat emelem ki:

1. A Bktv. legutóbbi módosítása megteremtette a mediáción kívül egyéb resztoratív módszerek alkalmazásának a lehetőségét is, azonban csak a törvényváltoztatás indokolásából derül ki, hogy a módosítás kifejezetten a kör-és a konferencia-módszer alkalmazását szorgalmazza. A Bktv. ezek alapján már nemcsak a büntetőügyekben alkalmazható közvetésről szól, hanem a büntetőügyekben alkalmazható helyreállító eljárásokról is. Felmerül mindezek alapján a kérdés, dogmatikailag megfelelő-e még mindig a Bktv. mint törvénycím? Álláspontom szerint, amennyiben a jogalkalmazó célja nem a közvetítés primátusának hangsúlyozása az egyéb helyreállító eljárásokkal szemben, akkor nem.

2. A kör-és a konferencia-modell értelemszerűen más eljárásjogi szereplők bevonását is szükségessé teszi a sértetten és a terheltén kívül. Ezzel szemben a Bktv. továbbra is csupán a közvetítés részletszabályait tartalmazza, holott akár az adatvédelmi szempontok mentén is bőven szabályozás szükséges, ha nem csak három személy (mediátor, sértett, terhelt) vesz részt az eljárásban.
3. A Bktv. a büntetőügyekre vonatkozóan szabályozza a helyreállító igazságszolgáltatást, míg a szabálysértési ügyekről a Szabstv. és a vonatkozó kormányrendelet rendelkezik. A Bktv. kibővült a kör-és a konferenciamódszer alkalmazásának lehetőségével, a Szabstv. módosítására ellenben nem került sor. Felmerül a kérdés, hogy a szabálysértési eljárásokban továbbra is csak mediációnak lehet helye?
4. A Be. lehetővé teszi a közvetítés lefolytatását a tevékeny megbánástól függetlenül valamennyi bűncselekmény esetében, ellenben a Szabstv. szerint csupán a vonatkozó fejezetben felsorolt bűncselekmények esetén lehet helye mediációnak. Áttekintve azonban az e körbe tartozó szabálysértéseket, megállapíthatjuk, hogy egyes szabálysértések természetére figyelemmel kizárt az eredményes közvetítés, mivel, például tiltott prostitúció vagy életvitelszerűen közterületen tartózkodás szabályainak megsértése szabálysértése esetén, hiányzik egy sérelmet szenvedett konkrét magánszemély, aki jóvátételt igényelne.
5. A Btk. kifejezetten a tevékeny megbánással is összekapcsolja az emberi méltóság elleni bűncselekményeket, de a szabálysértési jogban e körben nemhogy az eljárás alternatív úton való befejezésének nem lehet helye, hanem egyáltalán meg sem engedett a közvetítés.
6. A Be. kizárja a magánvádas eljárásokban a közvetítést, azonban, amint azt részletesen kifejtettem, a személyes meghallgatás eredményességéhez lényegében az eljáró bírónak vagy bírósági titkárnak közvetítőként kell eljárnia.
7. A Be. és a Bktv. fogalomhasználata egy helyen nincs összhangban. Az online csalások elleni további hatékony fellépés érdekében szükséges és egyéb törvények módosításáról szóló 2024. évi LXIV. törvény a „gyanúsított” megnevezést a Bktv. -ben „terheltre” módosította, mivel, amint azt dolgozatomban vonatkozó fejezetében részletesen kifejtettem, immár a közvetítői eljárás elrendelhető akár az ügyészi felfüggesztés hiányában is, azaz a vádemelést követően is, amikor az érintett személy már nem gyanúsított, hanem vádlott, tehát átfogóbb kifejezés bevezetése indokolt. A Be. 421. §-a ellenben a közvetítői eljárás definíciójánál továbbra is a gyanúsított kifejezést használja. Felmerül tehát, hogy ha a fentebb kifejtettek szerint a Bktv. szóhasználatát

„gyanúsított” -ról „terhelt” -re látta szükségesnek módosítani a jogalkotó, akkor célszerű volna ezen módosítást a Be. -ben is elvégezni.

IV.3.A jogalkalmazás számára hasznosítható eredmények

Disszertációmban kifejtettem, hogy a resztoratív eljárások alkalmazhatósága nem általános, valamint fontos az is, hogy az egyes ügyekben mikor melyik eljárási forma kerül alkalmazásra, figyelemmel arra, hogy a felek közötti hatalmi egyensúlyhiány esetén a mediáció retraumatizációs kockázatot hordoz. Ehhez kapcsolódóan az adott resztoratív eljárási forma megválasztása (mediáció, kör-, konferenciamódszer) meghatározó a jogintézmény biztonságos és hatékony alkalmazása szempontjából.

Disszertációmban jogesetek bemutatásával törekedtem rávilágítani arra, hogy fiatalokú elkövetők esetében a resztoratív szemléletű, egyéniesített szankciók a speciális prevenció hatékonyságát növelhetik.

Ez utóbbi megállapítással összefüggésben érdemes azt is kiemelni, hogy a gyermekeket érintő közösségi problémák (pl. bullying) kezelése szükségszerűen közösségi dimenziójú resztoratív beavatkozást igényel, és amennyiben a prevenció szintjén már tudatosan alkalmazásra kerülnek a resztoratív technikák, akkor akár a konfliktus bűncselekménnyé válása is elkerülhető.

A jelenlegi gyakorlat kritikájaként fogalmazható meg, hogy amennyiben a közvetítői eljárás elrendelése túlnyomórészt csupán a tevékeny megbánáshoz kötődik, az végső soron az elérni kívánt jogpolitikai cél korlátozását eredményezi.

V. English summary

The doctoral dissertation investigates the expanding role of restorative justice within contemporary criminal law, with a particular emphasis on its potential and constraints, especially in cases involving child victims and juvenile offenders.

The research is driven by both practical professional experience and the observation that retributive approaches frequently fail to adequately address complex social and interpersonal harms. The primary objective is to explore how restorative justice can be integrated into criminal proceedings and to what extent it can serve the interests of both victims and offenders, while contributing to both general and specific prevention.

The dissertation first establishes a theoretical, historical, and legal-philosophical foundation of restorative justice, arguing that it represents not merely an alternative diversionary tool but a broader paradigm shift within criminal law. It traces the development of restorative thinking alongside traditional retributive systems and highlights its moral and normative dimensions. It then analyses the relationship between restorative justice, victim protection, and European and Hungarian legal frameworks, as well as its connection to concepts such as human-centred justice and the material rule of law.

A significant part of the work is dedicated to the institutional development of restorative justice in Hungary, identifying regulatory gaps, inconsistencies, and “grey zones,” particularly regarding mediation in cases that may involve abuse or power imbalances. The dissertation also discusses the need for expanding mediation practices and improving legal coherence.

A separate focus is placed on children within the criminal justice system. The research examines child-friendly justice, children’s rights, and juvenile criminal responsibility in light of restorative principles. It argues that in cases involving children, community dynamics play a particularly important role, especially in situations where peer group dysfunction contributes to offending or victimisation.

The final thematic section addresses bullying and cyberbullying as typical examples of structurally rooted conflicts among children and adolescents. These phenomena illustrate the need for community-based, restorative responses rather than purely punitive measures.

Overall, the dissertation concludes that restorative justice should not be understood as a mere alternative to traditional criminal justice, but as a complementary system.

VI. A dolgozat témaköréből készült publikációk jegyzéke

- *A büntethetőségi korhatár meghatározásának dilemmája, különös tekintettel a gyermek által elkövetett állatkínzásra.* In: Bartkó, Róbert (szerk.): Doktori Műhelytanulmányok 2024. Universitas – Győr Nonprofit Kft. 2024. 161–173. o.
- *A fiatalkori állatkínzás kriminológiai vonatkozásai a családon belüli erőszak tükrében.* In: Jávorszky, Hunor Bendegúz – Kiss, Mátyás –Várallai, Luca (szerk.): SUB PONDERE CRESCIT PALMA. Tanulmányok az Óriás Nándor Szakkollégium fennállásának 10. évfordulójára. 94–110. o.

- *A gyermekbarát igazságszolgáltatás kihívásai a traumatudatos büntetőeljárás fényében, különös tekintettel a Barnahus-módszerre.* IUSTUM AEQUUM SALUTARE 2025/2, 111–129.o.
- *A gyermekvédelem és az állatvédelem összefüggéseinek vizsgálata a kiskorú veszélyeztetésének büntette tükrében.* In: Ázsóth, Szilvia – Ripszám, Dóra: „Gyermek és büntetőjog”. Fiatal büntetőjogászok második konferenciája. Pécs, 2024. 36–45. o.
- *A resztoratív igazságszolgáltatás lehetőségei a fiatalkorúak büntetés-végrehajtása során a Pygmalion-hatás elkerülése érdekében.* In: Bendes, Ákos László; Gáspár, Zsolt; Gáti, Balázs; Hottó, István; Joó, Patrik Zsolt; Petz, Éva; Projics, Nárcisz; Tóth, Dávid (szerk.) VII. Konferenciakötet: A pécsi jogász doktoranduszoknak szervezett konferencia előadásai. Pécs, 2025. 86–97. o.
- *A resztoratív igazságszolgáltatás múltja, jelene és jövője.* Kemecsei, Nóra (szerk.): Mailáth György Tudományos Pályázat. Díjazott dolgozatok 2024. 291–329. o.
- *A resztoratív város koncepció, mint a 16. SDG cél letéteményese? Jog a fenntartható fejlődési célok szolgálatában’ – ‘Law in the Service of the Sustainable Development Goals’:* Válogatott doktorandusz tanulmányok – Selected doctoral studies. Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog-és Államtudományi Kar, 2025. 67–84. o.
- *Az alternatív vitarendezés dilemmái a partnerbántalmazás tükrében, különös tekintettel a női áldozatok helyzetére.* In: Barcsi, Tamás – Diósi, Szabolcs – Mészáros, Gábor – Monori, Gábor (szerk.): Globális igazságosság, emberi jogok, jogászai etika. Szabó Gábor- emlékkötet. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 2023. 385–399. o.
- *Az öngyilkosság és a digitális önsértés jogi megítélése a cyberbullying tükrében.* In: Bujtár, Zsolt; Szilovics, Csaba; Halász, Vendel; Gáspár, Zsolt; Szívós, Alexander Roland; Martin, Márton; Szuchy, Róbert; Kecskés, András; Breszkovics, Botond; Ázsóth, Szilvia; Ferencz, Barnabás; Kálmán, Martin (szerk.) Válság, gazdaság, technológia és jog: Konferenciakötet - válogatott tanulmányok. Pécs, 2024. 207–215. o.

- *„Börtönt az állatkínzóknak?” A speciális prevenció érvényre juttatásának dilemmái az állatkínzás elkövetői körének tükrében.* STUDIA IURIS 2025/2. 46–64. o.
- *Cyberbullying a jogterületek metszéspontjában.* Infokommunikáció és jog 2022. október, 78., XIX. évfolyam, 48–61. o.
- *Fiatalkorú sértettek és elkövetők a büntetőügyi mediáció fókuszában.* Igazságügyi Minisztérium által kiírt jogász doktorandusz tanulmányírási pályázat.
- *Gyermekekre leselkedő veszélyek a virtuális valóságban.* SCRIPTURA 2020/2., 15–30. o.
- *Gyermekprostitúció a kibertérben.* In: Tóth, Dávid (szerk.): Az internet és a közösségi média jogi kihívásai. PTE ÁJK Kriminológiai és Büntetés-végrehajtási Jogi Tanszék, Pécs, 2022. 3 – 18. o.
- *Iskolai konfliktusok a jogi szabályozás tükrében, különös tekintettel a resztoratív sérelemkezelésre.* In: Nagy, Melánia (szerk.) Gyerekekre fókuszálva. Konferenciakötet. Pécs, 2021. 103-117.o.
- *Reflections on the need and possibilities of criminal law action against juvenile animal cruelty, with a special focus on the restorative face of punishment of young people.* JURA (megjelenés alatt)
- *Szemléletformálás büntetés által?* In: Bendes Ákos, Gáspár Zsolt et al. (szerk.) VI. Konferenciakötet. A pécsi jogász doktoranduszoknak szervezett konferencia előadásai. 2023. 15–24. o.
- *The possibilities of criminal mediation with juvenile offenders and victims.* JURA (megjelenés alatt)

- *Választottbíráskodás a technológiai fejlődés fényében.* In: Bujtár, Zsolt; Gáspár, Zsolt; Breszkovics, Botond; Ázsoth, Szilvia; Szívós, Alexander Roland; Ferencz, Barnabás; Martin, Márton; Kálmán, Martin (szerk.) *Válság, technológia és jog: Konferenciakötet - válogatott tanulmányok.* Pécs, 2022. 60–67. o.

VII. Szerkesztői munkák

- Vincze, Orsolya (szerk.); D. Horváth, Vanessza (szerk.); Kulcsár, Gabriella (szerk.) *Magyar Pszichológiai Társaság XXXI. Országos Tudományos Nagygyűlése: Természetes, hogy mesterséges?: Kivonatkötet.* Budapest, Magyarország: Magyar Pszichológiai Társaság (2025), 363 o.
- Kulcsár, Gabriella (szerk.); D., Horváth Vanessza (szerk.): *Találkozás a változásban - Változások a találkozásban: A Magyar Pszichológiai Társaság XXX. Országos Tudományos Nagygyűlése - Kivonatkötet.* Budapest, Magyarország: Magyar Pszichológiai Társaság (2023), 355 o.
- *Studia Iuridica Auctoritate Universitatis Pécs Publicata*, „Essays of Faculty of Law University of Pécs, Yearbook of [year]” című, angol nyelvű tanulmányokat közlő, évkönyv formátumú *Opec Access* folyóirat: *szerkesztőbizottsági titkári* tevékenység 2022-től kezdődően:
  - *Essays of Faculty of Law University of Pécs, Yearbook of 2021-2022.*
  - *Essays of Faculty of Law University of Pécs, Yearbook of 2023.*
  - *Essays of Faculty of Law University of Pécs, Yearbook of 2024.*
  - *Essays of Faculty of Law University of Pécs, Yearbook of 2025. (szerkesztés alatt)*
  - *Essays of Faculty of Law University of Pécs, Yearbook of 2026. (szerkesztés alatt)*